

דרישת שלום

או: מה זה שלום-בית

שלום-בית וחיזוק המשפחה הם מהערכיים הנעלים
בהשכחתה העולם היהודי.

גדול השלום, אמרו קדמוניים, עד כי הקב"ה בעצמו
מוכן למחול על כבודו כדי להשכין שלום בין איש
לאשתו.

בתיה דין הרבנים רואים מתפקדים לנשות ולעזרה
לבני-זוג לשיקם את יחסיהם שנפגעו.

בשל עומס התקיים והעבודה, אין בתיה דין פנויים די
הצורך למשימה זו, ובמרבית המקרים הם יסתפקו
בהתפנית בני-זוג, המאונינים בכך, ליעוץ נישואין.

מה אתה באמת רוצח: שלום-בית או בית שלם?

שאלה זו נשמעת תכופות בעיצומם של מאבקים משפטיים המנהלים בכתידין רבניים. בדרך זו נהגים דיניים לנסות ולבור, מהי מטרתו האמיתית של בן-הוזג המתדיין בפניהם ומהסרב להtagרש: האם הוא רוצח, בכנות, לחיות בשלום עם בן-זוגו, או שהכרזותיו על שלום-בית אין אלא מסווה לרצונו האmittel, הטעון – קבלת נתח גדול יותר מהרכוש המשפטי תמורה הסכמתו להtagרש.

ואכן, הדבר המאפיין מאבקים משפטיים בענייני משפחה, יותר אולי מכל חום אחר, הוא שלעתים קרובות, קרובות מאוד, הצדדים אינם מגלים את כוונותיהם האמיתיות, אינם חושפים את מטרותם המשמשת וains מביעים את אשר באמת מתחולל בלבם.

במגן התכסיסים השגורים בסכסוכים בין-זוגיים, הטענה "אני רוצח שלום-בית" היא מהנפוצות ביותר. קל מאד להפריח אותה, ולא תמיד קל להפריכה. אמנם, תכופות מעוניין הטוען לשלם-בית בהחזורת השלום לחיה-המשפחה, אבל תכופות גם לא. ואפילו שופטים ודיניים מנוסים, וכן עורכי-דין משופשפים, מתלבטים לא-פעם, האם האשה או הבעל הניצבים מולם דובריםאמת.

בתיה-הדין הרבניים כורעים תחת עומס חכימות לשלים-בית, שבעזרתן מבקש אחד הצדדים מבית-הדין לחייב את בן-זוגו "לחוור לחיי-שלום", לצוות עליו "לשוב לבית הצדדים ולחיות באהבה ובחיבה", להורות לו "לחיות חייאישות כבעל ואשה לכל דבר" וכיוצא באלה ניטוחים; והצד המסרב להמשיך בחים משותפים עם בן-זוגו, ומבקש להתגרש, תוהה לא-אחד, ולעתים אף נתפס לחדרה, האם בית-הדין רשאי לאלצ'ו לחיות במחיצה אחת עם מי שאינו סובל.

בפרק זה, ובשנים הבאים אחריו, נפוז – בעזרת סיפורים של שרה ושלום – את הערפל האופף נושא זה, ונסביר מהו, בעצם, שלום-בית, מה משמעותו של ביטוי זה, מהן השלכותיו המשפטיות, אלו יתרונות הוא מקנה לתובע שלום-בית ובמה מסתכן מי שדוחה את ידו המושטת לשלים – אמיתי או כוזב – של בן-זוגו.

שתיקה כבדה ומעיקה

שרה לא יכולה עוד לעמוד במתח הרב ששרר בין בעלה, שלום. העוינות ההדרית ביניהם, שנמשכה שנים אחדות, מרטה את עצבה והביאה אותה לעייפות נפשית קשה מנשוא. תקופה ממושכת השקיעה מאמצים בניסיון לשפר את היחסים. היא הבליגה על עלבונות, התעלמה מפגיעות, ניסתה שוב ושוב לקיים דרישות עם בעלה על הביעות שגרמו למיריבות ביניהם.

עתה הרימה ידים ביאוש. שלום לא דחה אמונה את ידה המושטת לשלים, אבל בפועל, בחיי היום-יום, המשיך לرمוס אותה ולהשפילה, כפי שתתאר זאת לימים באזוני הוריה ובבית-הדין הרבני.

בעתו רגיעה, כאשר לא רבו, רבצה ביניהם שתיקה כבדה ומעיקה. וכאשר הסתיימו השתקות, נמלא חלל דירותם בצעקות, קללות ועלבונות. נסיגנות בודדים, ברגעי-רצון נדירים, להידבר, לנסות ולבזר

על מה הם חלוקים, מה יש בלבו של האחד על الآخر; נסיננות שהחלו בשיחת שקטה ובבטון עמוק, הפכו עד מהרה להתנצלויות קולניות, רצופות הטחת האשמות הדדיות.

גירושין – המלה האסורה

לאחר-מכן שוב חזרו בני הזוג לדוקיומי של שתיקה וניתוק, שנמשך ימים או שבועות, עד שמי מהם ניסה לפתח בדורי-שיח, שכצפי הסתיים במהרה במריבה עצקנית, כמו על-פי תסריט קבוע מראש. וכך, תוך צבירת מרירות, כעסים ותסכולים, זרמו חיים של שרה ושלום בני השלושים, שני צעירים משכילים, המטופלים בפעם בן שלוש, שלא הצליחו לתקשר בינם לבין עצם ولو במעט.

שרה התיעצה עם הוריה לגבי המשך חייהם הנישואין שלה עם שלום. לעצמה היה ברור, כי לא תמשיך בחים כאלה, והשיחות עם ההורים נועדו להכין אותם לאפשרות של גירושין. והיה בדייבור על פרידה עוד משהו: עידוד וחיזוק לקראת פתרון זה, כאשרו השמעת המלה האסורה, גירושין, תעניק "הקשר" לאפשרות הזאת, שבמשפחה לא העוז להזכיר.

הבעל מתנגד ליעוץ פסיכולוגי

תגובהם של ההורים הייתה צפוייה. ואם לא-di היה לשרה בטענות שטפה בבייה מבעל, הרי הצטרפו אליו עתה אלה של הוריה. "לא מתגרשים עד שלא מנסים בכל הכוח לחיות זה עם זה", חזרו והתיכון באזוניה, וכל הסבריה כי היא ובעל פשוט אינם יכולים להסתדר ביניהם נפלו על אוזניים אוטומות.

"אתם חייבים לлечת ליעוץ", אמר לבסוף אביה. ולא קל היה לו הדבר. הייתה באמירה זו התחלה של השלמה: לлечת ליעוץ, לשתף אדם זר בסודות מסוימים מן החדר, להוציא את הבושה החוצה, פירוש הדבר

להודות כי המצב לא טוב, כי מדובר בכשלון שאינן אפשר עוד להסותו וצורך לטפל בו.

שרה העלה את ההצעה באזני בעלה. שלום דחה אותה על הסף בזעם. "תלכי בעצמך לפסיכולוג או לפסיכיאטר או לאיזה פסיכי אחר", חрак בכעס. "את זוקקה לזה, לא אני!"

אביה של שרה, שניסה לדבר על לב חתנו, נדחה אף הוא. השיחה ביןיהם המשיכה לו, לראשונה, באיזו מצוקה שרואה בתו. כדי לנסתות ולהפיס את דעתו של שלום, הוא נאלץ לשמע שעלה ארכאה את קובלנותתו של הבעל הממורמר, וכאשר דיווח לבתו על השיחה, לא הייתה לו ברירה אלא להאזין גם לצד שלה, שהיה לא פחות חריף ורוויזיריות וכעס.

"הגישי תביעה לשולם-בית"

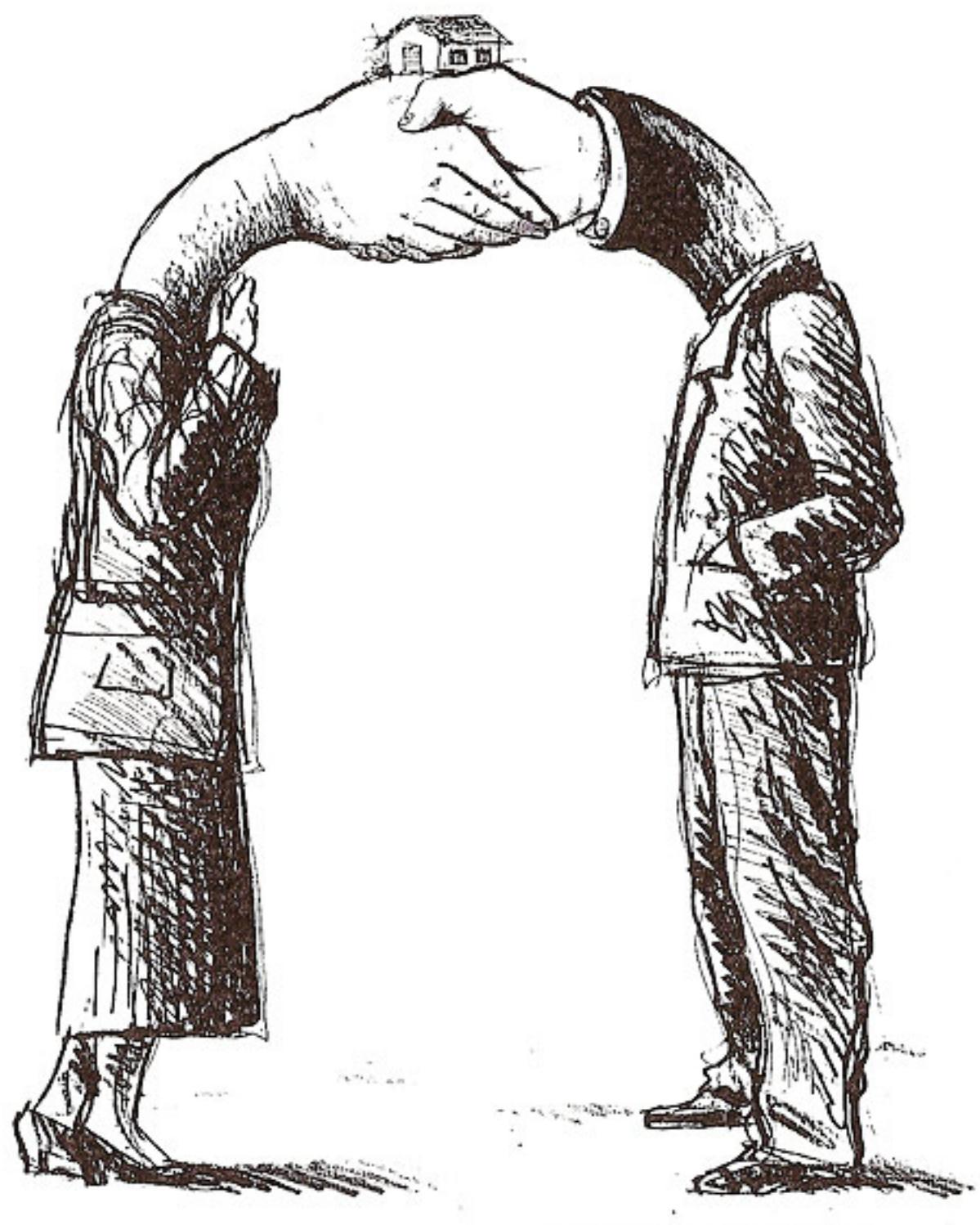
אבל מסע-הדיולוגים של האב הניב, מבחינתה של שרה, תוצאה חיובית: הוריה החלו להסתגל לאפשרות, שבתם היחידה מתגרש. עם זאת העלה אביה דרישת מיקדמית חדשה: עליך להגיש תחילת נגד שלום תביעה לשולם-בית. מי יודע, אמר, אולי מכאן תצמץ הישועה המיווחלת.

ההורם ביררו מה צריך לעשות, ומצוידים במידע בסיסי שליקטו מידידים הודיעו לשרה שעלה לפנות לבית-הדין הרבני, שהוא הערכתה היחידה המוסמכת לדון בתביעה לשולם-בית.

"תעשי זאת בעצמך, בלי עורך-דין", הצעה האב, בסבירותו, שבשלב זה לפחות אפשר לחסוך בהוצאות. "פשוט תפתח תיק בבית-הדין".

תקוה חסרת סיכוי

שרה ניגשה לבית-הדין הרבני ושם מילאה טופט בקשה בהדריכתו של אחד העובדים. בគורת רשותה ורשותה "תביעה לשולם-בית". בגוף הבקשה

ציינה את תאריך הנישואין ומקום המגורים, והוסיפה: "איננו מסתדרים בחנייה הנישואין. לפיכך אני מבקשת להזמין את בעלי ולהורות לו לחיות ATI בשלום".

בڪושי הבהיר את החיוך שהסתמן על שפתה כאשר הגישה את התביעה לידי הפקיד, אשר תייקה בתיק קרטון ורשם עליו בט שחרור מודגש את שמה ושם בעלה. לאחר שנים של נתק וקרע כה عمוק, נראה לה הצעד הזה כמו נסיוון ילדותי להיאחז בתקווה חסרת סיכוי.

שני הצדדים רוצחים בשלום-בית

הדיון הראשון התקיים שלושה חודשים לאחר מכן. בתקופה שחלפה, מאז נודע לשלום על הצעד שנקטה אשתו, הם לא דיברו על כך, זולת משפט אחד שזרק לעברה בצלינות: "לא חבל על הניר ועל הזמן שלנו?"

שניהם התייצבו לב玳 בפני הדיינים. משנוכח לדעת שאשתו כתבה עצמה את התביעה, החלטת שלום גם הוא לוותר על שירותו של עורך דין.

הדיינים פנו לשורה וביקשו אותה לפתח ולהציג את תביעתה. היא סיפרה איך מתנהלים החיים ואמרה, שכך אינה יכולה להמשיך עוד. "אני פשוט נגמרה", הוסיפה בקול חנוך, "הוא דורס אותי, אני נובלת, אני נהרסת מהחיים האלה...".

"זאת מאמינה שניתן לתקן את המצב?" שאל אותה אחד הדיינים.
"אני רוצה בכך", השיבה, "אבל לא מאמינה שזה אפשרי".

עתה התבקש שלום להציג את עמדתו. היא הייתה, כמובן, הפוכה משל אשתו: היא אשמה במצב, היא דירדורה את היחסים, היא לא מבינה אותו, לא מכבדת אותו, לא משקיעה כלום בנישואין.

הדיינים שאלו את שלום, האם לדעתו יש סיכוי להחזיר שלום לביתם. תשובה הייתה: "כן, הייתי רוצה שזה יקרה".

הדיינים ביררו עם הצדדים, שמא ישם "צדדים שלישיים" המשבשים את חיים, ולאחר שגם שרה וגם שלום מיהרו להשיב שהם בטוחים כי שום גבר או אשה אחרים אינם מעורבים במצב, ביקשו מהם הדיינים להמתין מזמן לאולם הדיונים.

קשה לבנות בית – קל להרços אותו

עתה דנו הדיינים בין עצם, בדבר הכוונה העומדת מאחוריו תביעתה של שרה לשולם-בית. מסקנתם הייתה כי התביעה כנה ורצוינית, וכי בפניהם שני צעירים, שכמו רבים אחרים אינם מצליחים לנחל חיים תקינים, ובהיעדר עזרה חיצונית לא יוכל הגיעו ליבון עמוק של מערכת-יחסים ביניהם.

משחו שרה ושלום לאולם, החל אב בית-הדין להרצות בפניהם על חשיבותה של המשפחה היהודית. "הקמתם בית בישראל והבאתם ילד לעולמו של הקדוש-ברוך-הוא. כאשר התחתנתם, שורה בוראי אהבה רבה בינהם. היא לא נעלמה. היא רק מסתתרת, היא חבויה, היא נבלמת על-ידכם משומם שאתם כועסים זה על זה".

דמעות ניקו בעינה של שרה. הדיין, שראה בכך אותן מבשר טוב, המשיך, מעודד, בהטפותו. "קשה לבנות בית, אבל קל מאד להרços אותו, ולהרços בית כמו שלכם משמעו להביא סבל על ילדכם ועליכם. לא לשוו אמרו חכמים בגמר, כי כל המגרש את אשתו הראשונה – אפילו המזבח בבית המקדש מורד עליו דמעות".

אב בית-הדין פנה אל הבעל: "אתה, שלום, ראוי שתתן את לך לדברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב שאמרו חכמינו על ערך השלום בין בני-זוג, ערך עליון שאתה קריי בשם: 'כל המשיב שלום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו משיב שלום בישראל על כל אחד ואחד, וכל המתיל קנאה ותחרות בתוך ביתו כאילו מטייל קנאה ותחרות בישראל'".

"לא טוב להיות האדם לבדו"

"אספר לכם אגדת חז"ל", פנה עתה הדיין לשני הצדדים. "האדם הראשון נברא ولو שני פרצופים, אחד מלפנים ואחד מאחור. חילקם הקב"ה לשניים ומהאחד נבראה חווה, ומماו פרידתם שוואפים שני החלקים למצוא זה את זה ולחזור ולהתאחד. שפנ", הוסיף הדיין, "זו דרך העולם, כפי שנאמר בתורה: לא טוב להיות האדם לבדו, אעשה לו עוזר כנגדו... על כן יעוזב איש את אביו ואת אמו ורדבק באשתו והיה לבשר אחד".

עוד הוסיף הדיין ואמר לבני הזוג, כי בתקופות הקדומות של עמנו, כאשר חشد אדם באשתו בחוסר נאמנות, הם היו נהגים לעלות לבית המקדש. הכהן היה ממלא כד חרס במים קדושים ומניח עליהם קלף, שעליו כתובים פסוקים שבהם צוין שמו של הקב"ה.

האשה הייתה שותה מים אלה, הקרוים "מיםمارרים". אם נותרה בחיים – נטהרה מן החשד שהטיל בה בעלה. אבל, בין כך ובין כך, נמחק שמו של הבורא במים, ועל כך נאמר בגמרא: "గדול הוא השלום, שמצינו שווייתר הקב"ה על שמו שנכתב בקדושה, שיימחה על המים, כדי להטיל שלום בין איש לאשתו".

מותר לשנות מהאמת למען שלום בית

משנוכחו הצדדים כי הצדדים מאזינים ברוב-קשב לדברי-התורה, התערב דיין אחר ומספר להם מעשה נוסף המובא במקורות, שתכליתו להכשיר את הלבבות להשכנת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. "בספר בראשית מסופר", אמר הדיין, "כי כאשר באו המלאכים לביתם של אברהם ושרה ובישרו לשירה העקרה כי תلد בן לאברהם, הגיבה בזוזול: 'האף אמן אלד ובל לי זקן'. לאחר מכן, כאשר שוחח הקב"ה עם אברהם על כך, אמר לו שירה אמרה: 'האף אמן אלדו אני זקנתך'".

"מדוע שינה הקב"ה את דברי שרה?" שאל הדיין. "ובכן, חכמיינו כבר שאלו אלה זו, והשיבו: משומ שגדל הוא השלום עד כדי כך, שהקב"ה בכבודו ירשה לעצמו לשנות מהאמת כדי למנוע פגיעה באברם, ולא חזר באזונו על מלותיה הפוגעות של שרה, 'בעל זקן', שהיו עלולות לעורר את השלום בין לבין רعيיתו".

שרה ושלום ניצבו רכוני ראש מול הדיינים. הדיין השלישי, שטרם השמיע דבר עד כה, יצא מhalbכה, ולאחר דקوت אחדות חזר, מתחזק ספר בידו.

"אני רואה", אמר בחיק נבוק מעט, כמו שרוצה גם הוא להשתתף במסע השכנוע ולא להשאיר את הבמה לעמיתיו בלבד, "כי אתם מגלים עניין בדברים שאין בהם שמעתם. ובכן, הרשו לי לקרוא בפניכם שורות אחדות מתוך ספר מוסר יהודי. אולי ימצאו הדברים נתיב לבכם".

להמתין עד יעבור זעם

הדיין פתח את הספר, "פלא יווץ"שמו, מאת הרב אלעזר פאפו, וקרא מתוך הפרק "אהבת איש ואשה":

"כי יהיה ריב בין אנשים או בין איש לאשתו, ואחד מהם התחיל בריב ומדין ויצא מן השורה ופער פיו לבלי חוק, צריך הצד שכונגו של אלה השיבו דבר בשעת כעסו מטופ עד רע, אלא ימתין עד יעבור זעם. ואחריו יום או יומיים, אז יוכיחנו על-פנוי בשלום ובמשור ובלשון רכה ויאמר לו: מדוע כהה עשית, מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי וכעסת עלי גם כעס על לא חמס בכפי? הייטב הדבר בעיני ה' ? והעשה זאת אהוב שלום ורודף שלום והוא שלום בחילו, שלוה בארכמנותיו, והוא מקיים העולם, כמו שאמרו חז"ל, שהעולם מתקיים על מי שבולם פיו בשעת מריבה.

"אילו היה מתפלל כל בוקר", פנה הדיין אל שלום, "היות משנן קטע

תפילה שנאמר בתחילת תפילה-שחרית והמונה דברים שאין להם שיעור, דברים שאדם אוכל פירוטיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, וביניהם כבוד אב ואם וגמרות חסדים והכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה, ועוד" – הגביה הדין את קולו – "הבאת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו".

בתום כל דברי-הכיבושן האלה הורו הדיינים לבני-הזוג לפנות ליוועץ נישואין. שלום הביע התנגדות רפה, אבל הדיינים, שחו כטיירובו ניתנן לריכוך, לחזו עליו עד שהתרצה.

שרה ושלומ פנו למכוון לטיפול בבעיות משפחתיות, ולאחר שנה, שבמהלכה נפגשו עשרות פעמים עם מטפלת בעלה נסיאן, השתוו היחסים ביניהם במידה ניכרת. הם בנו מחדש את הקשר הזוגי ביניהם, ועתה הם מנהלים חיים-משפחה תקינים.

ニックור עמוק והולך

הбанו מקרה שהסתויים בכיר-טוב. בבית-הדין הרבני פעל על-פי השקפותו, המחייבת לנשות ולהשכין שלום בין בני-זוג ניצים. אבל לא תמיד נהגים הדיינים כך. כאשר מתרור להם, כי על-פי ההלכה חייבים הצדדים להתגרש (למשל, אם האשה בגידה בבעלה), או כאשר הם סבורים כי אין סיכוי לשansom-בית (למשל, כאשר הקרע בין הצדדים עמוק וקשה ביותר), אז יפעלו לשכנע את הצדדים להתגרש.

במציאות הקיימת בבית-הדין ביום, אין הדיינים מייחדים, בדרך כלל, זמן מספיק כדי לעזור לצדים לשкам את יחסיהם, וסיפורם של שרה ושלומ הוא מקרה חריג. עומס התקאים וריבוי ההתרדיינות הפכו את בית-הדין למען תחנת-מעבר באחד משלבי המאבק הבין-זוגי, תחנה שיש לעبور דרכה, אך אין לצפות שמננה תבוא ישועה לצדים.

פרק-הזמן שמקציבים בבית-הדין לכל זוג קצר ביותר, ובין דין לדין

חולף זמן ניכר (חודשיים-שלווה ויתר), דבר הגורע מהיכולת להעניק למתדיינים טיפול ראוי.

על היבטים משפטיים ומעשיים שונים, הקשורים למושג שלום-בית, נספר בפרק הבא.